Náučný chodník Šachtička – Sásová

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Banská Bystrica
Geomorfologické jednotky:	Starohorské vrchy a Zvolenská kotlina
Geologické jednotky:	jadrové pohorie a neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Špania Dolina a pešo po modrej značke asi 1,6 km s prevýšením 245 m
Východisko:	Špania Dolina, sedlo Šachtička (lyžiarske stredisko Šachtičky)
Trasa:	Špania Dolina, Šachtička – Hrádok – Bučičie – Banská Bystrica-Sásová, ZŠ Magurská
Dĺžka, prevýšenie:	5,5 km, prevýšenie 60 m (opačným smerom 600 m)
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	nenáročná až stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske, ekovýchovné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie čiastočne súbežne s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1998; 2004 oprava, 2016 obnova

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Správa Národného parku Nízke Tatry so sídlom v Banskej Bystrici; pracovisko Slovenská Ľupča, Lichardova 129/52, 976 13 Slovenská Ľupča, tel. 048 / 2855 010; pracovisko Liptovský Hrádok, ul. SNP 311, 033 01 Liptovský Hrádok, tel. 044 / 5222 875; pracovisko Beňuš, Beňuš 453, 976 64 Beňuš, tel. 048 / 6198 116

Poznámka: Náučný chodník nadväzuje – aj číslovaním informačných panelov – na skôr vybudovaný náučný chodník Donovaly – Šachtička.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie. Tematické zameranie náučného chodníka na lúčne a lesné ekosystémy je vhodné pre školskú mládež a na ekovýchovné aktivity v prírode, ktorým je venovaná zastávka Poďme sa hrať. Podobne posledná zastávka, ktorá je v Banskej Bystrici-Sásovej v areáli ZŠ Magurská, panelom Kamarátka záhradka motivuje zábavnou formou deti i miestnych občanov k starostlivosti o liečivé a okrasné rastliny miestnych druhov, rastúce pozdĺž náučného chodníka.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Špania Dolina. Starobylá banícka obec v centre Starohorských vrchov v hornej časti hlbokej doliny Banského potoka s bohatou históriou, ktorej začiatky súviseli so vznikom banskej činnosti od doby bronzovej (2000 – 1700 pred n. l.). Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1254. Náleziská medenej rudy, obsahujúcej aj striebro, a jej intenzívna ťažba zhruba od 11. – 12. storočia ju preslávili po celej Európe, a to najmä v 15. a 16. storočí, keď bola jedným z hlavných centier thurzovsko-fuggerovskej mediarskej spoločnosti so sídlom v Banskej Bystrici. Rentabilita ťažby začala klesať na prelome 16. a 17. storočia. Obyvateľstvo si začalo privyrábať ťažbou a spracovaním dreva, ženy aj paličkovaním čipiek – v roku 1883 tu založili školu paličkovania. V roku 1888 bane zatvorili. Obec preslávili aj po domácky vyrábané špaňodolinské medené poháre, opradené tajuplnou premenou železa za meď. Počas Slovenského národného povstania bola v obecnej škole veľká nemocnica. V 60. rokoch 20. storočia sa tu spracúvala medená ruda zo starých haldových materiálov. Dominantou obce je národná kultúrna pamiatka rímskokatolícky kostol Premenenia Pána, vysvätený v roku 1254 a v roku 1593 goticky prestavaný zo staršej románskej stavby. V jeho interiéri sa zachovali maľby od Jozefa Hanulu. Viac pozri v textoch banského náučného okruhu v Španej Doline.

Šachtička (946 m n. m.). Sedlo severne pod vrchom Panský diel (1 100 m n. m.) v Starohorských vrchoch východne od Španej Doliny s lyžiarskym strediskom Šachtičky a križovatkou turistických ciest. K dispozícii je 10,5 km zjazdových tratí, štyri vleky na rôzne orientovaných svahoch Panského diela, hotel Šachtička a rozhľadňa, ktorej oceľová konštrukcia je vysoká 16 m (kľúč na požiadanie v hoteli). Prístup pešo zo Španej Doliny (1,6 km) a autom od Banskej Bystrice dolinou Nemčianskeho potoka (5,5 km).

Banská Bystrica-Sásová. Jedna z 19 mestských častí a zároveň najväčšie sídlisko Banskej Bystrice v jej severovýchodnej časti pod vrchom Panský diel. Prvá písomná správa o obci Sásová je z roku 1350. Jej zakladateľom bol Mikuláš Sas, syn banskobystrického richtára. Pôvodné obyvateľstvo sa živilo baníctvom a poľnohospodárstvom. Ťažili hlavne drahé kovy – v povrchových jamách a ryžovaním v ústiach Sásovského potoka a potoka Jelšovie. K Banskej Bystrici bola obec pripojená v roku 1966. V 80. rokoch 20. storočia tu bolo vybudované rozsiahle panelové sídlisko. Pamiatkami sú gotický rímskokatolícky kostol sv. Antona a Pavla pustovníkov z prvej polovice 14. storočia, stojaci vo fortifikovanom areáli uprostred obce, a evanjelická murovaná zvonica z roku 1913 s hodinovým ciferníkom v štíte.

Starohorské vrchy. Neveľké jadrové pohorie na strednom Slovensku medzi Kordíkmi, Králikmi, Hiadeľom, Korytnicou-kúpeľmi a Starými Horami, ohraničený zo západu Kremnickými vrchmi, z juhu Zvolenskou kotlinou, z východu Nízkymi Tatrami a zo severozápadu Veľkou Fatrou. Budujú ho rôzne tektonické jednotky Centrálnych Západných Karpát a má preto veľmi zložitú a pestrú geologickú stavbu. Od západu sem okrajovo zasahujú neovulkanity (v tejto časti bola vyčlenená Kordícka brázda). Vo zvyšku územia sa striedajú najrôznejšie horniny: paleozoické granodiority až granity, ortoruly, pieskovce (s prevažne hladším reliéfom) a triasové, jurské a kriedové vápence, dolomity, pieskovce, slieňovce, kremence, bridlice s mnohotvárnym členitým reliéfom často so strmými až bralnatými svahmi a úzkymi dolinami, ale aj hôľnatým najvyšším vrchom v pohorí – Kozím chrbtom (1 330 m n. m.). Takmer celé pohorie je súčasťou povodia Hrona. Na západe ho križuje Bystrica, do ktorej ústi Starohorský potok a Banský potok, ďalšími tokmi sú napr. Ľupčica, Moštenický potok, Uhliarsky potok, Vážna. Len severovýchodný cíp odvodňuje do Váhu Korytnica. Na styky tektonických jednotiek sa viažu vývery početných minerálnych prameňov, napr. Moštenická kyslá, Hiadeľská kyslá, pramene v Korytnici-kúpeľoch. Pohorie je zväčša zalesnené prevažne zmiešanými lesmi (prevláda buk lesný a smrek obyčajný). V oblasti Španej Doliny a Starých Hôr v strednej časti územia sa historicky ťažili významné ložiská medenej a striebornej rudy a pôvodný ráz krajiny bol do značnej miery zmenený. Pohorie dolinou Bystrice pretína a jeho celým severným okrajom ďalej vedie frekventovaná cesta

medzinárodného významu, dolinou Bystrice prechádza železničná trať. V jeho vnútri leží viacero obcí, najmä pri dopravných líniách či v bývalých banských územiach.

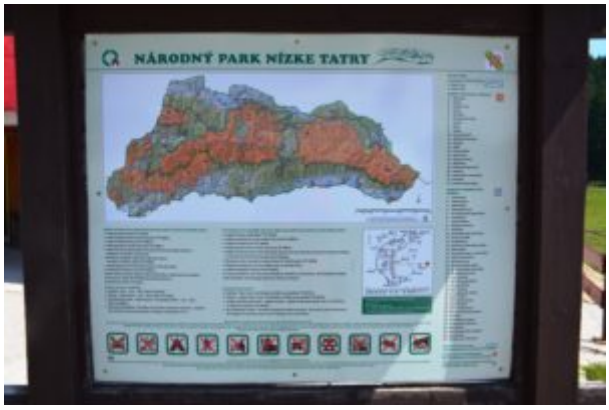
Zvolenská kotlina. Pomerne veľká medzihorská zníženina podkovovitého pôdorysu v strede Slovenska medzi Banskou Bystricou, Zvolenom, Hriňovou, Hrochoťou, Ľubietovou a Hiadeľom, obrúbená na západe Kremnickými vrchmi, na juhu Javorím a Ostrôžkami, na východe Poľanou, Veporskými vrchmi, Horehronským podolím (s dotykom s Nízkymi Tatrami) a na severe Starohorskými vrchmi. Leží v nadmorských výškach 270 (Hron pod Zvolenom) – 851 m (Čierny diel východne od Poník). Jej formovanie silno ovplyvnili zlomy, tektonické pohyby a zložitá geologická stavba. V západnej časti, na silno tektonicky poklesávajúcej rozsiahlej kryhe zemskej kôry s mocnými akumuláciami neogénnych sedimentov je na širokej nive Hrona vplyvom jeho laterálnej erózie rovinný reliéf. Najmä pozdĺž Hrona je zachovaná sústava riečnych terás. Smerom k východu riečna rovina prechádza do pahorkatiny až vrchoviny s pomerne hustou sieťou dolín, ktoré vytvárajú nepravidelne usporiadané chrbty na mezozoických vápencoch (Ponický kras), neogénnych vulkanických horninách a rozsiahlych pleistocénnych náplavových kužeľoch (najmä Hučavy). V juhovýchodnej časti ostrov výrazných andezitových tvrdošov – Rohy – navzájom oddeľuje dielčie kotlinky pozdĺž Slatinky – Slatinskú a Detviansku. Severnou a južnou časťou kotliny preteká Hron, ďalšími tokmi sú napr. Bystrica, Slatina, Hučava, Zolná, Hutný potok. Na tektonické zlomy sa viažu vývery termálnych prameňov (Sliač, Kováčová) a minerálnych prameňov. Kotlina je zväčša odlesnená, členitejšie územie pokrývajú listnaté lesy so zastúpením najmä buka, hrabu, dubu a javora.

Názvy informačných panelov

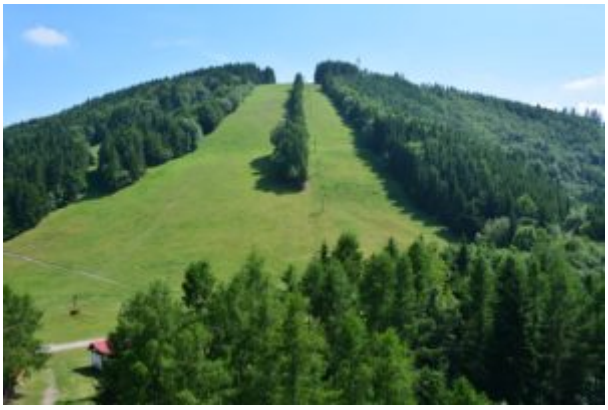
1. (12.) Národný park Nízke Tatry
2. (13.) Lesné hospodárstvo
3. (14.) Lúčny ekosystém
4. (15.) Poďme sa hrať
5. (16.) Lesný ekosystém
6. (17.) Sukcesia
7. (18.) Kamarátka záhradka

Číslovanie panelov v teréne nadväzuje na číslovanie panelov náučného chodníka Donovaly – Šachtička.

NÁRODNÝ PARK NÍZKE TATRY

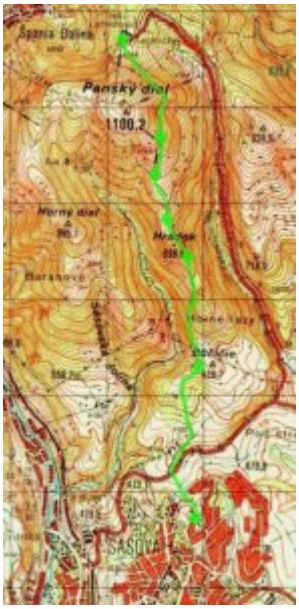

VEĽKÝ ŠTUREC
DONOVALY
RUŽOMBEROK
RYBÔ
POLIANKA
BULLY
1225
MOTYČKY
1091
JELENEC
TURECKÁ
STARÉ HORY
KALIŠTE
RICHTÁROVÁ
BALÁŽE
ŠACHTIČKA
11
PODKONICE
ŠPANIA DOLINA
ULANKA
HARMANEC
PRIECHOD
NEMCE
SELCE
SÁSOVÁ
BANSKÁ BYSTRICA
0 km 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Špania Dolina
Pánsky diel
1100.2
Horný diel
Hradisko
Baranová
Sásová

MAPY.CZ